

"Pisuussutinik uumassusilinnik nalunaarsuineq"

*Lokal dokumentation og forvaltning af levende ressourcer
Opening Doors to Native Knowledge (Eng.)*

Akunnaami najukkami nalunaarsuineq aqutsinerlu pillugit 27. – 29. april 2010 ataatsimiinnernit pingaarnersiukkat

Peqataasut: Lars Olsen, Abel Olsen, Grethe Olsen, Gerth Nielsen, Augustinus Olsen (tamarmik Akunnaameersut), Hans-Peder B. Christensen, Pâviârak Jakobsen (Aasiat kommunerisimasaanniit), Anthon Zebb (Piniarnermik nakkutilliisup ikiortaa, Uummannaq), Aksel Blytman (KNAPK, Nuuk, oqaluttaajutigisoq), Nette Levermann aamma Jens Bagger (APNN, Nuuk), Martin Schiøtz (NNPAN, Nuuk), Martin Enghoff aamma Finn Danielsen (Nordeco, København).

Ataatsimiiffik: Akunnaami katersortarfik.

Ataatsimiinnerup ingerlanissaanut pilersaarut:

27 april: Najukkami nalunaarsuinissap oqallisiginera. Pisuussutit uumassusillit sorliit? Akunnaami pisuussutit uumassusillit aqunneqarneranni ajornartorsiutit. Najukkami nalunaarsuinerup qanoq ingerlanneqarnissaa. Kommunip allaffianut kommunimullu atassuteqarneq.

28 april: Maaniinnarmiitilluni periaasiusussanik misiligaaneq.

29 april: Maaniinnarmiitilluni misiligaanerit misissuataarneqarnerat. Uumasut suunissaasa misissorneqarnera. Sumiiffiit killilersorneqarnerat. Immersugassat qanoq akulikitsigisumik atorneqartarnissaasa oqallisigineqarnera. Piniarnermut/aalisarnermut siunnersuisoqatigiinnut atassuteqarneq. Nunaqarfimmi aqutsisunut nunaqarfimmilu ingerlatsinissamut pilersaarummut atassuteqarneq. Kvartalikkuutaartumik ataatsimiittarnissat. Pilersaarutip piffissalersornera.

Akunnaami 27. april ataatsimiinnermiit pingaarnersiukkat:

Pilersaarummik saqqummiussineq inuttaasunillu ilisarititsineq. Nunaqarfimmik aqutsisut tikilluaqqusipput. HP Christensen, Aksel Blytman, Nette Levermann aamma Finn Danielsen pilersaarutip sumik tunuliaqutaqarneranik ilisimatitsipput. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut piniartut, aalisartut, aallaaniartartut pinngortitamillu soqutigisallit najukkami pisuussutinut uumassusilinnut tunngatillugu ilisimasaasa uumasunik isumalluuteqarnerup aqunneqarnerani annertunerusumik ilaatinneqarnissaat kissaatigaat. Inatsisit najukkani atuisut ilisimasaasa annertunerusumik ilaatinneqarnissaannut periarfissaqartitsereerput. Naalakkersuisut uumasut isumalluutit sapinggisamik pitsaanerpaamik aqutsivigineqarnissaat kissaatigaat. Imaappoq isumalluutit pitsaanerpaamik pissarsivigineqassasut isumalluutinullu ikiliartuutaanngitsumik. Aqutsinerup pinngortitami allanngoriartornermut naleqqussarneqarsinnaanissaa pingaartuuvoq. Pilersaarutip najukkani pisuussutit uumassusillit pillugit ilisimasat aaqqissuussamik nalunaarsorlugit, katersorlugit, misissorlugillu avammut ingerlateqqinnissaat ineriartortillugulu misiligartussaavaa. Pilersaarut ukiuni pingasuni ingerlassaaq. Pilersaarut pillugu Ilulissani 2009-mi novemberimi workshoparpoq. Tassani ilaatigut peqataapput Lars Olsen aamma Augustinus Olsen. Pilersaarut Akunnaami, Qaarsuni Ilulissanilu ingerlanneqassaaq. Pilersaarummik APNN-imiit,

NNPAN-imiit aama Nordeco-miit malinnaatitaasut ukiut tamaasa marloriarlutik misileraaviusunukartassapput. Tikeraarnerit akornanni peqataasut najukkami ilisimasanik katersuillutillu, misissuillutillu paasisanik avammut ingerlatitseqqittassapput. Nunaqarfimmi aqutsisut pilersaarut nunaqarfiullu peqataasinnaanera assut nuannaarutiginerarpaat. Nunaqarfimmi aqutsisut nunaqarfimmiuupput inuit marluk, taakkua saniatigut Ikamiuniit (siornarigut Ilulissat kommuniannut atasimagaliartoq) inuit marluk Kitsersuarsunniillu inuk ataaseq peqataapput.

Pisuussutit uumassusillit. Isumalluutit sorliit pingaaruteqartuunersut oqallisigaarput. Isumalluutit sorliit piniartunit sunniuteqarfigineqartarsorineqarnersut. Uumasut sorliit nalunaarsussavagut. Pissutsit nalunaarsuineri naammattoorneqartarumaartut. Qanoq iliortoqarsinnaava. Miluumasut nunamiutat, aalisakkat, miluumasut imarmiut, timmissat, sunnerneqartarnerit. Unikkallarnermi peqataasut nunaqarfimmeersut isumalluutit suut nalunaarsussallugit pingaaruteqarnersut oqallisiginiarpaat. Isumalluutit pingaarutillit tassaapput saarullik, qeeqqat qalerallillu ningittakkat atorlugit aalisarneqartartut. Umimmaat tuttullu isumalluutaapputtaaq ukiumut marloriarluni pingasoriarluniluunniit iluaqutigineqartartut.

Ullumikkut aqutsinikkut ajornartorsiutit. Ullumikkut aqutsinikkut ajornartorsiutit suunersut oqallisigaagut. Qanoq ililluni uumasunik isumalluutininik alaatsinaanneq taamaattoq nunaqarfimmut tamatumunnga tunngatillugu ajornartorsiutinut tunngatillugu ilisimasanik nukittorsaasinnaava.

Ajornartorsiutit ilaattut taaneqarpoq annertunerusumik kilisalluni umiarsuarnik allaneersunik nunaqarfiup piniarfiinut qanittumi kinguppaniarluni kilisattoqartarnera (unnuakkuugajuttoq), aalisakkat piaraannut, ilaatigut qaleraleqarneranut qilalukkanullu qernertanut sunniuteqarnerlussinnaasumik. Uppernarsaatissarsinissaa pingaartuuvoq.

Ajornartorsiut nunaqarfimmut pingaarutilimmik eqquisoq alla tassa sikuusarnerata allanngornera uumasut arlalissuit takkusimasarnerannik allanngortitsisoq. Nunaqarfimmiit misileraanissamut peqataasut tallimat piniaqatigiikkajuttuupput, pingaartumik ukiuunerani, taakkualu akuttunngitsumik pisuussutit uumassusillit oqallisigisarppaat. Uumasut isumalluutit assigiinngitsorpassuit piniarfinni takkusimasarnerisa allannguutaat saqqummiussorneqarput. Ilaat ikilisimapput ilaat amerlisimallutik nutaanillu akoqalersimallutik. Sikuunikinnerusalernera upernaakkut natserniarnissamut periarfissakillisisivoq, allattuut natsersuillu ikinnerulerlutik. Upernaaq mannattaq qangarnit appakinneruvoq. Ukiuni kingullerni ukiuunerani upernaakkullu miteqarnerusalervoq. Qeqertani Canadap nerleri piaqqiornerulerput. Isasarfinni suli nerleqaraluarpoq kisiannili ikiliartuinnartunik. Appaliarsuit erniorfiminnaattut amerliartorput. Nattorallit takussaanerujartuinnarput.

Puisit tunineqarsinnaasutuat tassaapput natsiit allattuullu. Natsiit qanittumi erniorneq ajorput ukiumi sikuuneq ajulermat. Allattuut angisuut pisariuminaannerulerput nunaqarfik qimmikinnerulermat. Allattuuvaqqat kisingajammik pisaasalerput pingaartumik qimminut nerukkaatissatut atorneqartartunik.

Qipoqqaat qulit angullugit amerlassusillit nunaqarfiup piniarfiini ukiisarput, Lars Olsenillu oqarnera malillugu qipoqqaat marloriarlutik bundgarninik aseruisarsimapput. Tikaagullit nunaqarfimmi takussaanerulerput kisianni qangarnit minnerusarlutik. Niisat ukiuni arlalinni ikittuinnaasarsimariarlutik maanna uteriaqqillutik takussaanerulerput. Siusinnersukkut qalerallit qeeqqallu aalisarneqarpallaarsigaluarluk 90-ikkunnilu piniarneerussimagaluarlutik massakut takkuteqqissimapput. Tulukkanik, teriannianik eqalussuarnillu pisaqarneq akissarsissutaasarpoq.

Periaatsit assigiinngitsut qanoq ingerlanneqarnissaat tullerijjaarneqarnerallu. Iltersuut malillugu tullerijjaarineq. Allanguutissatut siunnersuutit oqallisigineqarnerat.

- Immikkoortoq siulleq: Nunaqarfimmi tamani pinngortitaq pillugu siunnersuisoqatigiinik ataqatigiissaarisumillu toqqaaneq
- Immikkoortut aappaat: Piniarnermi, aallaaniarnermi aalisarianermilu pisanik nalunaarsuiffimmut immersuisarneq
- Immikkoortut pingajuat: Pinngortitaq pillugu siunnersuisoqatigiit ataatsimiinneranni immersukkanik eqikkaasarneq
- Immikkoortut sisamaat: Nunaqarfimmi aqutsisunut kommunimullu aqutsinissamik siunnersuusiorneq
- Immikkoortut tallimaat: Nunaqarfimmi ukiumoortumik ataatsimeeqatigiinermi angusarineqartunik oqallisiginninneq
- Kommunimut atassuteqarneq qanorlu pissarsiat tusarliunneqassasut

Aqagu sammisaqarnissap aaqqissuunneqarnera. Periaasissat misiligalerutsigit suut salliutillugit arajutsinaveersaassavagut? Ingerlatassat misissuataarneqarnerat. Paasissutissanik nalunaarsuineq paasissutissalu tamakkua killilersimaarniarnissaat. Sumiiffit suunerisa nassuiarneqarnerat.

Akunnaami misissuiffimmi periaatsinik 28. april misileraaneq

Nalunaarsuinermi periaatsit misissuiffimmi misilerarneqarput pujortuleeqqat sisamat atorlugit. Angalanermi tassani terianniat marluk Kitsissunnguani takuneqarput, tamannalu imeqqutaallaat erniuleruttornerisa nalaanni akuersornanngilaq.

Akunnaami misissuiffimmi periaatsinik 29. april misileraanermit pingaarnersiukkat

Nalunaarsuinermi immersukkat misissuataarneqarneri ippassarlu takusat eqqartorneqarneri Peqataasut tamarmik ataasiakkaarlutik immersugassamik qanoq atuisimanertik oqaluttuaraat. Uumasut suut nalunaarsorneqarsimanersut. Sumi. Qassit. Sunniutit suusimanersut – soorlu teriannit marluk Kitsissunnguani takuneqartut qanoq imeqqutaallanik navianartorsiortitsinerat. Kissaatigineqarpoq ummasut ukiut tamaasa takkuteqqaartarnerisa nalunaarsorneqarnissaat, assersuutigalugu imeqqutaallat ippassarpiaq ukioq manna siullermeersumik takuneqartut. Isumaqatigiissutaavoq takkuteqqaartunik takuneq immersugassamiissasoq. Oqallisigineqarpoq inuit qassit immersuissanersut. Isumaqatigiissutaavoq peqataasut tamarmik immersuissasut – takusanimmi kisitsisit pissarsiarineqartut assigiinngittarput – taamaammat tamarmik takusaminnik nalunaarsuinissaat pingaartuuvoq. Allattaavinnik qupperarneqarsinnaasunik angalanermi

atortoqartarnissaq kissaatigineqarpoq taamaattumik taamaattumik peqataasut atugassaannik pisisoqarumaarpoq.

Qanoq akulikitsigisumik immersungassat atortarusuppisigit aammalu paasissutissanik alaannerusunik nalunaarsuinermit atortarniarpisigit? Peqataasunit kissaatigineqarpoq piniariarnerni/aalisariarnerni/aalaaniarnerni tamatigut immersugassat atorineqartassasut.

Nalunaarsuinermit immertsungassap misissuataarneqarnera aammalu uumassusillit /avatagiisit nalunaarsorneqartussat allattorsimaffiannik nalilersuineq. Pisuussutit uumassusillit nalunaarsorneqartussat allattorsimasut aqqinneqarput, taanna uuma naggataanittoq takuuk. Isumaqatigiissutigineqarpoq aamma pisorisorneqartut pisanik allattaavimmut ilanngunneqartassasut, pisorisuukkallu assigiinngitsut tamarmik immikkut kiilui missingerlugit allanneqartarsinnaasut.

Akunnaap eqqaani piffiit aalajangersimasut pingaarnersiorlugit eqqartorneqarnerat aammalu Nunap assinganut ikkussuunneqarnerat. Misiliinermi piniarfinnut pingaarnernut taaguutit tamakkualu killeqarfii isumaqatigiissutaasorujussuupput. Aalajangerneqarpoq peqataasut tamarmik tullianillu pilersaarut pillugu septemberimi 2010-mi nunaqarfimmut tikeraartoqartinnagu piniarfiit pingaarnertit tamakkualu sumut killeqarfii nunaqarfiup assinganut ivertissorneqassasut paatsuungassutigineqaqqunagu sumiissuut suut pineqarsimanersut.

Piniarnermit aalisarnermullu siunnersuisoqatigiissap aammalu pilersaarusiarnut aqutsisunngortussat suliassaasa ataqatigiissaarneqarsinnaaneri uani misileeqqaarnermit tunngatillugu isummersuutigineqarnissaat. Ulloq aalajangersimasooq nallertinnagu kommunimi inoqarfinni tamarni piniarnermit/aalisarnermit siunnersuisoqatigiinnik pilersitsisoqassasooq kommuni aalajangersimavoq. Nunaqarfimmi kommunip allaffia ilaatigut siunnersuisoqatigiinnut taakkununga allaffeqarfiussaaq. Siunnersuisoqatigiit najukkami uumasut isumalluutit pillugit siunnersuinissaq suliassaraat. Isuma taanna nunaqarfiit akornanni pisassiissutit agguanneqartarnerata oqallisaanerani pinngorsimavoq. Isumaqatigiissutigineqarpoq Akunnaami misileraasut tassaassasut nunaqarfiup siunnersuisui. Isumalluutit pillugit siunnersuisoqatigiit najukkamilu piniartut/aalisartut siunnersuisa qanimut ataqatigiittariaqarput, tamannali nunaqarfimmi oqartussaasunit aalajangerneqartussaassaaq.

Misiligaanerup Nunaqarfimmi aqutsisut ulluinnarni suleriaasissaanut ataqatigiissinneqarsinnaanera. HP Christensenip tamaani nalunaarsuineq nunaqarfiup ukiumi tullermi ingerlatsinikkut/nunaqarfimmut pilersaarummut ilaatinneqarnissaa siunnersuutigaa siunnersuutigaa, ungasinnerusorlu eqqarsaatigalugu Aasiaat kommunerisimasaanni, ajornanngippallu Qaasuitsup kommuniani nunaqarfinnut tamanut pilersaarutitut ilaatinneqarsinnaasooq. Misileeqqaarnermi ingerlatassai, assersuutigalugu nunaqarfinnut pilersaarummut ilaatinneqarsinnaavoq Akunnaamut 2011-mut pilersaarutikkut. Akunnaamut 2011-mi aningaasartuutissanut pilersaarut suliarineqartussaavoq sep.-okt. 2010-mi kommunalbestyurelsimllu 30. nov. 2010 nallertinnagu aakuerineqartussaalluni.

Qaammatit pingasukkaartumik naluaarusiassap aammalu qammatip pingajussaani aqutisoqatigiinni naapeqatigiinnermi imarisassaanik eqqartuinissaq – soorlu uumasooqatigiit allannguuteqarnerat ”nalinginnaasooq” allaavigalugu (nalinginnaasooq sunaava)? Kvartalikkoortumik ataatsimiittarnerni atugassaq eqikkaalluni nalunaarsuiffissaq oqallusigineqarpoq. Immersugassaq taanna suliarineqarumaarpoq peqataasunullu nassiussuunneqarluni. Isumaqatigiissutigineqarpoq uumasut ataasiakkaat tamarmik kvartalimut amerlassusiat siorna kvartalimut tassunga sanilliussuunneqartassasooq taamatuttaaq sumiiffinnut assigiinngitsunut tunngatillugu.

Pilersaarusiap agguattaarneqarnerisa saqqummiunneqarnerat eqqartorneqarnerallu. Pilersaarut immikkut agguataarneqarpoq peqqissaartumik umimmannik/tuttunik – timmissat ineqarfiinut (taateraaf/mitit/imeqqutaallat/appat ineqarfiiniittunik – aalisakkanillu kisitsinermut atugassanik. Aggutaakkat taakkua sivikitsumik eqqartorneqarput oqallisigineqarlutillu. Paasissutissat sukumiineruppata taava kisitsinerit eqqornerusariaqarput uppernarnerullutillu atoruminarnerussapput. Isumaqatigiissutigineqarpoq peqataasut takusanut pisanullu immersugassat nalinginnaasut salliutiinnarallassagaat.

Kina Akunnaami ataqatishiissarisuussava? Peqataasut ataatsimoorlutik nunaqarfimmi ataqatigiissarisumik toqqaassapput taannalu aamma piniarnermut/aaliarnermut siunnersuisoqatigiinnik ilusissaanillu toqqaanermut atassuteqassaaq. Tamatuma inernera Nette Levermann/Finn Danielsenimut nalunaarutigineqarumaarpoq. Akunnaami atassuteqarfissat tassaassapput HP Christensen Pâviârak Jakobsenilu.

Misissuinerup piffissalorsornera siunissamullu susoqarnissaanut pilersaarusiorneq. Qaammatini tullerni suliasat suunissaat suliarineqarpoq, ataaniittoq takuuk.

Najukkami nalunaarsuinerup piffissalorsornera/Akunnaami aqutsinermut pilersaarutip piffissalorsorneqarnera (2010-mi 1. Majimiit Septemberip naaneranut)

Piffissaq	Pisussaq
1. maj	Kvartali nalunaarsuiffik siulleg aallartippoq
Maj aamma Juni	Kvartali nalunaarsuiffik siulleg ingerlavoq
Junimi sap.ak kingulleq	Hver deltager laver opsummeringsskema
30. juni	Kvartalikkuaartumik ataatsimiinneq siulleg, eqikkaalluni allattuiffik ataatsimoorussaq suliarineqassaaq Kvartalikkuaartumik ataatsimiinneq siulleg, eqikkaalluni allattuiffik ataatsimoorussaq suliarineqassaaq
1. juli	Immersugaq kommunimi HP Christensenimut/Pâviârak Jakobsenimut nassiunneqassaaq (assilinerâ APNN-imut kommunimit (HPC/PJ-imit) nassiunneqassalluni
1. Juli	Najukkami nalunaarsuinerup kvartalit

	aappaat aallartippoq
15. juli	Pilersaarummik malinnaatitaasut eqikkaalluni immersugaq Akunnaamut ilisimatitsissutigissavaat
Juli, August, September	Kvartalit nalunaarsuiffiit aappaat ingerlavoq
Septemberip naanera	Pilersaarummik malinnaatitaasut Qaarsunut tikeraassapput kvartalikkuaartumillu nalunaarsuinerup ataatsimiissutigineqarneranut ilaassallutik

Akunnaaq - Uumasut/sunniutit malinnaavigissallugit naleqquttut:

Timmissat:	
Miteq (Ederfugl)	Nipisat (Stenbider)
Appa (Polarlomvie)	Miluumasut imarmiut:
Nerleq (nerlerit –Canadap nerleri aamma nerliinnaat (Blisgås), aamma immaqa nerlernat (Knortegås aamma Qangut, takusoqarsimappat)	Natseq (Netside)
Alleq (Havlit)	Aataaq/Allattooq (Grønlandssæl)
Appaliarsuk (Søkonge)	Qilalugaq Qernertaq (Narhval)
Serfaq (Tejst)	Qilalugaq qaqortaq (Hvidhval)
Isunngaq (Lunde)	Arfivik (Grønlandshval)
Oqaatsoq (Skarv)	Qipoqqaq (Pukkelhval)
Aqisseq (Rype)	Tikaaqulliusaaq (Finhval)
Nattoralik (Havørn)	Niisarnaq (Grindehval)
Kiinaaleeraq (Jagtfalk)	Niisa (Marsvin)
Kissaviarsuk (Vandrefalk)	Tikaagullik (Sildepisker)
Tulugaq (Ravn)	Miluumasut nunamiut:
Taateraaq (Ride)	Umimmak (Moskusokse)
Imeqqutaalaq (Havterne)	Tuttu (Rensdyr)
	Terianniaq (Ræv)
	Ukaleq (Hare)

<p>Naajarluit (Naajat angisuut; tassa Gråmåge, Hvidvinget måge, Naajarluk)</p> <p>(Ulloqarfiit amerlassusiat aamma erniorfiit sumiinneri)</p> <p>Aalisakkat:</p> <p>Qaleralik (Hellefisk)</p> <p>Saarullik (Torsk)</p> <p>Uugaq (Fjordtorsk)</p> <p>Amassat (Ammaset/lodde)</p> <p>Qeeraq (Havkat)</p> <p>Kapisilik (Skællaks)</p> <p>Nakunaq (Issing)</p>	<p>Nanoq (Isbjørn)</p> <p>Allannguutit/akornusersuutit:</p> <p>Kilisaatit (Trawlerit – uunuami qulliit takusat)</p> <p>Mannissarneq (Qeqertanut niusarneq /mannissarniarneq)</p> <p>Sikoqassuseq (immap sikuata ippertussusia qanorlu innera)</p> <p>Nunap naasuisa allannguuteqarneri (soorlu Umimmannit)</p> <p>Kanajoq</p> <p>Assagiarsuit / saattuat</p> <p>Ukioq taanna takkuteqqaartunik takusat, asserssutigalugu Imeqqutaallat/ upernaakkut</p>
---	--

"Pisuussutininik uumassusilinnik nalunaarsuineq"

*Lokal dokumentation og forvaltning af levende ressourcer
Opening Doors to Native Knowledge (Eng.)*

Qaarsuni najukkami nalunaarsuineq aqutsinerlu pillugit 1. – 3. maj 2010 ataatsimiinnernit pingaarnersiukkat

Peqataasut: Aani Tobiassen, Karl Tobiassen, Villads Korneliussen (nutserisuusortaaq), Erneeraq Møller, Johannes Hansen, Rasmus Quist, Georg Mathiassen, Hans Nielsen, Hans Kristian Korneliussen (tamarmik Qaarsuneersut), Anthon Zebb (piniarnermut nakkutilliisup ikiortaa, Uummannaq), Elmer Topp-Jørgensen og Martin Schiøtz (NNPAN, Nuuk), Martin Enghoff aamma Finn Danielsen (Nordeco, København).

Ataatsimiiffik: Nunaqarfimmi illu sullivik, Qaarsut.

Ataatsimiinnerup ingerlanissaanut pilersaarut:

1 maj: Najukkami nalunaarsuinissap oqallisiginera. Pisuussutit uumassusillit sorliit? Qaarsuni pisuussutit uumassusillit aqunneqarneranni unammiugassat/ajornartorsiutit. Najukkami nalunaarsuinerup qanoq ingerlanneqarnissaa. Kommunitum atassuteqarneq.

2 maj: Maaniinnarmiitilluni periaasiusussanik misiligaaneq.

3 maj: Maaniinnarmiitilluni misiligaanerit misissuataarneqarnerat. Uumasut suunissaasa aalajangersorneqarnerat. Sumiiffiit killilersorneqarnerat. Immersugassat qanoq akulikitsigisumik atorineqartarnissaasa oqallisigineqarnera. Nunaqarfimmi aqutsisunut atassuteqarneq. Kvartalikkutaartumik ataatsimiittarnissat. Pilersaarutip piffissalersornera.

Qaarsuni 1. maj ataatsimiinnermiit pingaarnersiukkat:

Pilersaarummik saqqummiussineq inuttaasunillu ilisaritsineq. Karl Tobiassen tikilluaqqusivoq. Elmer Topp-Jørgensen, Martin Schiøtz aamma Finn Danielsen pilersaarutip sumik tunuliaqutaqarneranik ilisimatitsippat. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut piniartut, aalisartut, aallaaniartartut pingortitamillu soqutigisallit najukkami pisuussutitut uumassusilinnut tunngatillugu ilisimasaasa uumasunik isumalluuteqarnerup aqunneqarnerani annertunerusumik ilaatinneqarnissaat kissaatigaat. Najukkani atuisut ilisimasaasa inatsisinut annertunerusumik ilaatinneqarnissaannut periarfissaqareerpoq. Naalakkersuisut uumasut isumalluutit sapinngisamik pitsaanerpaamik aqutsivigineqarnissaat kissaatigaat. Imaappoq isumalluutit pitsaanerpaamik pissarsivigineqassasut ikiliartuutaanngitsumilli. Aqutsinerup pingortitami allanngoriartornermut naleqqussarneqarsinnaanissaa pingartuuvoq. Pilersaarutip najukkani pisuussutit uumassusillit pillugit ilisimasat aaqqissuussamik nalunaarsorlugit, katersorlugit misissorlugillu avammut ingerlateqqinnissaat ineriartortillugulu misiligartussaavaa. Pilersaarut ukiuni pingasuni ingerlassaaq. Pilersaarut pillugu Ilulissani 2009-mi novemberimi workshoparpoq. Tassani Hans Nielsen peqataasunut ilaavoq. Pilersaarut Akunnaami, Qaarsuni Ilulissanilu ingerlanneqassaaq. Pilersaarummik malinnititaasut APNN-imeersut, NNPAN-imeersut aamma Nordeco-meersut ukiut tamaasa marloriarlutik

misileraaviusunukartassapput. Tikeraarnerit akornanni peqataasut najukkami ilisimasanik katersuillutillu, misissuillutillu paasisanik avammut ingerlatitseqqittassapput. Nunaqarfimmi aqutsisut pilersaarut nunaqarfiullu peqataasinnaanera assut nuannaarutiginerarpaat. Nunaqarfimmi aqutsisut nunaqarfimmiuupput Niaqornarmiortaqlutillu. Hans Nielsenip siunnersuutigaa taaguutaani oqaaseq "uppernarsaaneq" atorpeqassasoq oqaaseq "nakkutilliineq" taarserlugu. "Nakkutilliineq" atorpeqarpat kalaallisut paasineqassaaq "nakkutiginninneq" pineqartoq, tamannalu pissutaalluni pilersaarutip siunertaa paatsoorneqarsinnaavoq. Pilersaarutip taaguutaata allanngortinneqarnissaa tamanit isumaqatigineqarpoq. Taamaattumik pilersaarut ima taaguteqalerpoq: "Pisuussutinik uumassusilinnik nalunaarsuineq" (Kalaallisut) aamma "Lokal dokumentation og forvaltning af levende ressourcer" (Qallunaatut).

Pisuussutit uumassusillit. Isumalluutit sorliit pingaartittariaqarnerisut oqallisigaarput. Isumalluutit sorliit piniartunit sunniuteqarfigineqartarsorineqarnerisut. Uumasut sorliit nalunaarsussavagut. Pissutsit nalunaarsuineri naammattoorneqartarumaartut. Qanoq iliortoqarsinnaava. Miluumasut nunamiutat, aalisakkat, miluumasut imarmiut, timmissat, sunnerneqartarnerit. Unikkallarnermi peqataasut nunaqarfimmeersut isumalluutit suut nalunaarsussallugit pingaaruteqarnerisut oqallisiginiarpaat. Piniakkat Qaarsunut qaammatini tullerini pingaaruteqartussat tassaapput timmissat, puisit tuttullu (Nuussuarmi). Ukiup naalernerani, tassa septemberimiit januarimut, piniagassat pingaarutillit tassa qilalukkat qernertat.

Ullumikkut aqutsinikkut ajornartorsiutit. Ullumikkut aqutsinikkut ajornartorsiutit suunersut oqallisigaagut. Qanoq ililluni uumasunik isumalluutinik alaatsinaanneq taamaattoq nunaqarfimmi maani ajornartorsiutinut tunngatillugu ilisimasanik nukittorsaasinnaava.

Ajornartorsiutit ilaattut taaneqarpoq ukiuni kingullerini ukiuunerani sikuunikinnerusalernera uumasut amerlasuut takkusimaartarnerata allanngorneranik kinguneqarmat. Assersuutigalugu natsiit ikinnerulerput, aammami qalerallinniarneq annikillivoq. Karl Tobiassenip qaleralikinnerulerlunilu qalerallit minnerulernerat qilalukkanik qernertanik pissuteqarsinnaammat aarleqqutigaa. Hans Nielsenip aarleqqutigaa NW-passage-p sikuerrussinnaanertigut umiarsuit ingerlaartalernerat qilalukkanut qernertanut maaniittartunut sunniuteqarsinnaammat. Siggummi umimmaat, amerliartorput kisiannili massakkut pisassiisarneq pitsaanngilaq. Nalinginnaasumik ukiuni makkunani nerlerpassuaqartarpoq. Nataarnattaq uteriaqqilerput. Kapisillit, pingaartumik Niaqornanut pingaarutilimmik isumalluutaapput. Appat piaqqiorfii annikilleriarujussuarnikuupput ilaatigut siusinnerisukkut qassutinik kapisilinniutinik appat pisaarujussuarterisimaneratigut. Qaqqasiortartut tuttunik akornusersuipput. Avataasiarluni pilersaarutaasumik uuliasiortoqalersinnaanera mingutitsilersinnaammat isumakuluutigineqarpoq. Taamaattumik pisuussutinik uumassusilinnik sunnerneqaatigisartagaannillu nalunaarsuutinik pissarsinissaq pingaartuuvoq.

Periaatsit assigiinngitsut qanoq ingerlanneqarnissaat tullerijjaarneqarnerallu. Ilitsersuut malillugu tullerijjaarineq. Allannguutissatut siunnersuutit oqallisigineqarnerat.

- Immikkoortoq siulleq: Nunaqarfimmi tamani pinngortitaq pillugu siunnersuisoqatigiinik ataqatigiissaarisumillu toqqaaneq. Hans Nielsen oqarpoq

sunngiffimmi aalisartartut piniartartullu allallu pinngortitamik soqutigisaqartut piniarnermut aalisarnermullu siunnersuisoqatigiinnut peqataaqquneqarnissaat pingaaruteqartoq. Tamanna isumaqatigineqarpoq.

- Immikkoortut aappaat: Piniarnermi, aallaaniarnermi aalisarianermilu pisanik nalunaarsuiffimmut immersuisarneq
- Immikkoortut pingajuat: Immersukkanik eqikkaasarneq immersugassanillu nassuiaaneq
- Immikkoortut sisamaat: Nunaqarfimmi aqutsisunut kommunimullu aqutsinissamik siunnersuusiorneq (Trin 4, foreslå forvaltningsinitiativer)
- Immikkoortut tallimaat: Nunaqarfimmi ukiumoortumik ataatsimeeqatigiinermi angusarineqartunik oqallisiginnineq
- Kommunimut atassuteqarneq qanorlu pissarsiat tusarliunneqartarnissaat

Aqagu sammisaqarnissap aqqissuunneqarnera. Periaasissat misiligalerutsigit suut salliutillugit arajutsinaveersaassavagut? Ingerlatassat misissuataarneqarnerat. Paasissutissanik nalunaarsuineq paasissutissalu tamakkua suunerisa erseqqissarnissaat. Sumiiffit suunerisa nassuiarneqarnerat.

Qaarsuni misissuiffimmi periaatsinik 2. maj misileraaneq.

Nalunaarsuinermi periaasissat misissuiffimmi misilerarneqarput pujortuleeqqat marluk atorlugit.

Qaarsuni 3. maj ataatsimiinnermit pingaarnersiukkat.

Nalunaarsuinermi ippassaq immersukkat misissuataarneqarnerat takusallu eqqartorneqarnerat Peqataasut tamarmik ataasiakkaarlutik immersugassamik qanoq atuisimanertik oqaluttuaraat. Uumasut suut nalunaarsorneqarsimanersut. Sumi. Qassit. Sunniutit suusimanersut. Oqallisigineqarpoq inuit qassit immersugassanik immersuissanersut. Isumaqatigiissutigineqarpoq peqataasut tamarmik immersugassanik immersuissasut – nalunaarsorneqartut assigiinngissuteqarajupput, taamaattuminguna peqataasut tamarmik takusaminnik nalunaarsuinissaat pingaaruteqartoq.

Qanoq akulikitsigisumik immersungassat atortarusuppisigit aammalu paasissutissanik allaannerusunik nalunaarsuinermit atortarniarpisigit? Peqataasunit kissaatigineqarpoq immersugassat peqataasunit tamanit sap.ak. tamakkiallugit piniariarnermi/aalisariarnermi/aallaaniarnermilu atorneqartassasut.

Nalunaarsuinermit immersugassap misissuataarneqarnera aammalu uumassusillit /avatagiisit nalunaarsorneqartussat allattorsimaffiannik nalilersuinissaq. Pisuussutit uumassusillit nalunaarsorneqartussat naqqissorneqarput. Aaqqissorneqareerluni inerneru uuma naggataani takuneqarsinnaavoq.

Qaarsut eqqaani sumiiffiit aaliangersimasut pingaarnersiorlugit eqqartorneqarnerat aammalu Nunap assinganut ikkussuunneqarnissaat. Misissuiffimmik misiliinerup nalaani taaguutit piniarfiillu pingaarnert suuneri isumaqatigiissutaasorujussupput.

Piniarnermit aalisarnermullu siunnersuisoqatigiissap aammalu pilersaarusiarnut aqutsisunngortussat suliassaasa ataqatigiissaarneqarsinnaaneri uani misileeqqaarnermut tunngatillugu isummorsorfigineqarnissaat. Oqallisigineqarpoq Qaarsuni piniarnermit/aalisarnermut siunnersuisunik kommuni pilersitsissanersoq, qanga Asiaat kommunerisimasaannisuut. Taamaassappat nunaqarfimmi kommunip allaffia ilaatigut siunnersuisoqatigiinnut taakkununga allaffeqarfiusinnaavoq. Siunnersuisoqatigiit suliassaat tassaassaaq tamaani pisuussutinut uumassusilinnut tunngatillugu siunnersuisuunissaq. Isuma taanna pinngorpoq pisassiissutit nunaqarfinnut agguanneqartarnerisa oqallisaaneranni. Isumaqatigiissutigineqarpoq Qaarsuni piniarnermit/aalisarnermut siunnersuisoqatigeeqalissappat ilaasortai Qaarsuni misileeqqaarnermut peqataasuussappata tulluassasoq. Massakut Qaarsuni misileeqqaarnermut peqataasut "nunaqarfimmi Qaarsuni pisuussutinut uumassusilinnut siunnersuisoqatigiit"–nnik taagorallarsinnaavagut. Pisuussutinut uumassusilinnut siunnersuisoqatigiit aammalu piniarnermit/aalisarnermut tamaani siunnersuisuulersinnaasut qanimut suleqatigiittariaqassapput, tamannali nunaqarfimmi oqartussaasut aqutugalugit aalajangerneqartussaassaaq.

Misiligaanerup Nunaqarfimmi aqutsisuni ulluinnarni suleriaasiannut ataqatigiissinneqarsinnaanera. I Asiaat kommunerisimasaanni Akunnaami

siunnersuutigineqarpoq najukkami nalunaarsuineq Akunnaami nunaqarfiup ingerlanneqarnissaanut aappaagu pilersaarummut ilanngunneqassasoq. Pilersaarutit taakkua sept. – okt. 2010 suliarineqassapput Qaasuitsullu kommunalbestyrelsianit 30. nov. 2010 nallertinnagu akuerineqassallutik. Massakkumut sulii erseqqissumik paassineqanngikkallarpoq taamaaliornissaq aamma Qaarsunut, Uummannap kommunerisimasaaniittumut tulluassanersoq. Tamanna malinnaatitat Qaarsunut tullianik sept. 2010 tikeraarnissaani oqallisigineqartariaqassaaq.

Qaammatit pingasukkaartumik nalunaarusiassap aammalu qammatit pingajussaanni aqutisoqatigiinni naapeqatigiinnerup imarisassaanik eqqartuinissaq – soorlu uumasooqatigiit allannguuteqarnerat ”nalinginnaasoq” allaavigalugu. Eqikkaasumik immersugassap qaammatit pingasunngornerini ataatsimiittarnissani atugassap siunnersuutigineqarnera misissuataarneqarpoq. Immersugassaq aaqquissuunneqareeripat peqataasunut nassissuunneqarumaarpoq. Isumaqatigiissutigineqarpoq peqataasut ukiut tamaasa amerlassutsit sumiiffinne assigiinngitsuni siornaammat kvartalimi tassani amerlassusiusimasunut naleqqiussuuttassagaat.

Pilersaarusiap agguattaarneqarnerisa saqqummiunneqarnerat eqqartorneqarnerallu. Pilersaarut immikkut ittunik peqqissaartumik umimmannik/tuttunik timmissanik piaqqiorfimiittunik (taateraata/mitit/imeqqutaallat/appat) - aalisakkanillu kisitsinissamut immikkoortortaqqarpoq. Immikkoortut tamakkua sivikitsumik misissuataarneqarput oqallisigineqarlutillu. Paasissutissat sukumiinerussagaangata taava kisitsinermiit paasissutissat upernarnerusarput. Isumaqatigiissutigineqarpoq peqataasut takusanik pisanillu nalunaarsuiffissat nalinginnaasut atuinnarallassagaat.

Kina Qaarsuni ataqatigiissaarisuussava? Peqataasut nunaqarfimmi misileeqqaarnermut atatillugu ataqatigiissaarisussatut Villads Korneliussen toqqarpaat. Qaasuitsup kommuniani attavigineqartartussaapput Claus Jensen aamma Franz Pedersen, Ilulissat. Tullianik malinnaatitat 2010-mi septemberimi tikeraarneranni misileeqqaarnermut tunngatillugu Uummannap kommunerisimasaani aamma attavigisartaqassanersoq aalajangerneqassaaq.

Piffissalersuineq siunissamilu susoqarnissaanut pilersaarusiorneq. Pissutsit arlallit isumaqatigiissutigineqarput qaammatinilu tulluittuni misileraanermi suliaasat pilersaarusiorneqarlutik, ataaniittut takukkit.

Qaarsuni 3/5 ataatsimiinnermi isumaqatigiissutigineqartut

- Timmissat assigiinngitsut piaqqiorfigisalersimasaat timmissallu pingaaruteqarnerusut ineqarfigeriigaasa angissusii nalunaarsussavagut.
- Pingaartumik timmissat pingaarnerpaat, mitit, appat taateraallu.
- Naajarujussuit malamuillu aamma nalunaarsorneqassapput (peqataasummi isumaqarmata tamakkua timmissat allat ineqarfiinik aserorterisartut aalisarnermullu akornutaasut)
- Peqataasut tamarmik sapaatip akunneranut ataasiarlutik nalunaarsuusiortassapput.

- Nalinginnaasumik najukkami sumiiffinnut taaguutit atorneqassapput, eqikkaallunili immersugassami immami sumiiffiit nassuiarlumarumallugit feltkoder atorneqartassallutik.
- Malinnaatitaasut ajornanngippat nunap assinginik pissarsiniassapput plastikmik qallerlugit qppersaganngortitanik.
- Aalisarnek: aalisakkanik allattorsimaffimmiittunik pisaasut tamarmik nalunaarsorneqassapput, pingaarnepaavorlu qalerallit arajutsinaveersaarnissaat (qassiunerat, angissusiat), saarulliit (pisarisorneqarnerini qanoq ititigisumi pisaanersut)
- Uumasut nakkutigineqartussat allattorsimaffiannik sanagit uumasullu assigiinngitsut titartakkit
- Immersugassat ilusilernerat massakut ajunngikkallarpoq, kisiannili takusanik immersugassami oqaaseqaaterfissamik inissaqarnerusariaqarpoq, aammalu allaffissamik ataatsimik, "takissuseq"-mik ilasariaqarpoq.
- Takusarsimanernut atatillugu eqikkaanermi eqqaamasariaqarpoq uumasut/timmissat tamaaniiginnarmata taamaattumillu takoqqinneqartartussaammata, taamaattumik uumasut ataasiakkaat amerlassuserpiaat eqikkaanermi nalilerneqartariaqartassaaq.
- Eqikkaanermi immersugassap aamma ilagisussaavaa pisanik allattuiffissaq, kisiannili massakut ilusia ajunngikkallarpoq. Malinnaatitaasut immersugassat suliarineqartarnissaat nunaqarfimmilu isumalluutinut siunnersortinut nassiunneqartarnissaat isumagissavaat.
- Eqikkaanermi immersukkat assilineri aqutsinikkut iliuusississanut siunnersuutinik ilallugit nunaqarfimmi aqutsisunut, kommunimut, Namminersorlutik Oqartussanut KNAPK-mullu nassiunneqartassapput.
- Nalunaarsuinermit peqataasut Qaarsunilu isumalluutinut siunnersuisut tassaapput inuit 9-t ataatsimiinnermut peqataasimasut, Villads Korneliusen ataqatigiissaarisoralugu.

Najukkami nalunaarsuinerup piffissalersornera/Qaarsuni aqutsinermut pilersaarut (Maj-September 2010)

Piffissaq	Pisussa
4. maj	Kvartali nalunaarsuiffik siulleg aallartippoq
15. maj	Immersukkat naqqissukkat malinnaatitaasunut nassiunneqassapput
Majip naanera	Nunap assinga uumasunik/sunniutinik allattuiffik titartagartalik
Maj aamma juni	Kvartali nalunaarsuiffik siulleg ingerlavog
Junimi sap.ak kingulleq	Peqataasut tamarmik eqikkaalluni nalunaarsuiffik suliarissavaat
30. juni	Kvartalikkuaartumik ataatsimiinneq siulleg, eqikkaalluni allattuiffik ataatsimoorussa q suliarineqassaaq.

	Nalunaarsuiffiup allannguutissaanut siunnersuut.
1. juli	Eqikkaalluni nalunaarsuiffik kommunimut, APNN-imut, Nunaqarfimmi aqutsisunut, KNAPK-mut malinnaatitaasunullu nassiunneqassaaq
1. Juli	Najukkami nalunaarsuinermi kvartalit aappaat aallartippoq
25. juli	Pilersaarummik malinnaatitaasut eqikkaalluni immersugaq Qaarsunut ilisimatitsissutigissavaat
Juli, august, september	Kvartalit nalunaarsuiffiit aappaat ingerlavoq
Septemberip naanera/oktoberip aallartinnera	Pilersaarummik malinnaatitaasut Qaarsunut tikeraassapput kvartalikkaartaartumillu nalunaarsuinerup ataatsimiissutigineqarneranut ilaassallutik

Qaarsut - Uumasut/sunniutit malittarissallugit naleqquttut (3. maj ataatsimiinnermiit)

Timmissat (takusat pisallu)	Qilalugaq qaqortaq (Hvidhval)
Miteq (Ederfugl)	Qipoqqaq (Pukkelhval)
Appa (Polarlomvie)	Tikaaqulkiusaaq (Finhvaler)
Taateraaq (Ride)	Tikaagullik (Sildepisker)
Serfaq (Tejst)	Aarluk (Spækhugger)
Naajarluit (Store måger)	Aarrit (Hvalrosser)
Tulugaq (Ravn)	Nanoq (Isbjørn)
Nerlerit (Gæs)	Miluumasut nunamiut:
Aqisseq (Rype)	Umimmak (Moskus)
Malamuk (Malle muk)	Tuttu (Rensdyr)
Piaqqiorfiit nutaat (qassiunerat)	Terianniaq (Ræv)
Aalisakkat (pisat)	Allannguutit/akornusersuutit:
Qaleralik (Hellefisk)	(Takornariat/ piniarfinni aallaaniat)
Saarullik (Torsk)	

Ammassat (Ammasetter)	(kilisaatit aalisartullu sumiiffinni assigiinngitsuni amerlassusiat/allanngornerat)
Qeeraq (Havkat)	Uuliaarluerneq (Olieforurening)
Kapisilik (Skællaks)	Putooruttoqarnera (Forekomst af tobis)
Nataarnaq (Helleflynder)	(Qilalukkap aqajarormiui)
Eqalussuaq (Grønlandshaj)	Sikoqassuseq (sikup ippertussusia qanorlu innera)
Eqaluk (Fjeldørred)	(Sarfat/silap allanngorneri)
Miluumasut imarmiut (takusat pisallu)	
Natseq (Netsider)	
Aataaq/Allattooq (Grønlandssæl)	
Qilalugaq qernertaq (Narhval)	

"Pisuussutiniq uumassusilinnik nalunaarsuineq"

*Pisuussutiniq uumassusilinnik najukkami nalunaarsuineq aqutsinerlu
Opening Doors to Native Knowledge (Eng.)*

Ilulissani najukkami nalunaarsuineq aqutsinerlu pillugit 4. – 5. maj 2010 ataatsimiinnernit pingaarnersiukkat

Peqataasut:

Niels Gundel, Johannes Matthæussen, Peter Olsen, Kristian Sakæussen, Jens Reimer, Jørgen Kruse, Matthias Knudsen (tamarmik Ilulissaneersut), Claus Jensen (Qaasuitsup Kommunia), Anthon Zebb (Ummannami piniarnermik nakkutilliusup ikiortaa), Nette Levermann (APNN, Nuuk), Martin Enghoff aamma Finn Danielsen (Nordeco, København).

Ataatsimiiffik: Ilulissani kommunip ataatsimiittarfia.

Ataatsimiinnerup ingerlanissaanut pilersaarut:

4 maj: Najukkami nalunaarsuinissap oqallisiginera. Pisuussutit uumassusillit sorliit? Ilulissani pisuussutit uumassusillit aqunneqarneranni unammiugassat/ajornartorsuutit. Najukkami nalunaarsuinerup qanoq ingerlanneqarnissaa. Kommunimut atassuteqarneq.

5 maj: Ullaap tungaa - Maaniinnarmiitilluni periaasiusussanik misiligaaneq.

5 maj: Ualikkut/Unnukut – Maaniinnarmiitilluni misiligaanerit misissuataarneqarnerat. Uumasut suunissaasa misissorneqarnera. Sumiiffiit killilersorneqarnerat. Immersugassat qanoq akulikitsigisumik atorneqartarnissaasa oqallisigineqarnera. Kommunimut atassuteqarneq. Kvartalikkuaartumik ataatsimiittarnissat. Pilersaarutip piffissalersornera.

Ilulissani 4. maj ataatsimiinnermiit pingaarnersiukkat:

Pilersaarummik saqqummiussineq inuttaasunillu ilisaritsineq. Nette Levermann aamma Finn Danielsen pilersaarutip sumik tunuliaqutaqarneranik ilisimatitsipput. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut piniartut, aalisartut, aallaaniartartut pinngortitamillu soqutigisallit najukkami pisuussutinut uumassusilinnut tunngatillugu ilisimasaasa uumasunik isumalluuteqarnerup aqunneqarnerani annertunerusumik ilaatinneqarnissaat kissaatigaat. Inatsisit najukkani atuisut ilisimasaasa annertunerusumik ilaatinneqarnissaannut periarfissaqartitsereerput. Naalakkersuisut uumasut isumalluutit sapinngisamik pitsaanerpaamik aqutsivigineqarnissaat kissaatigaat. Imaappoq isumalluutit pitsaanerpaamik pissarsivigineqassasut isumalluutinulli ikiliartuutaanngitsumik. Aqutsinerup pinngortitami allanngoriartornermut naleqqussarneqarsinnaanissaa pingaartuuvoq. Pilersaarutip najukkami pisuussutit uumassusillit pillugit ilisimasat aaqqissuussamik nalunaarsorneqarnerisa katersorlugillu, misissorlugillu avammut ingerlateqqinnissaat ineriartortillugulu misiligartussaavaa. Pilersaarut ukiuni pingasuni ingerlassaaq. Pilersaarut pillugu Ilulissani 2009-mi novemberimi workshopaqarpoq. Tassani Peter Olsen peqataasunut ilaavoq. Pilersaarut Akunnaami, Qaarsuni Ilulissanilu ingerlanneqassaaq. Pilersaarummik APNN-imeersut, NNPAN-imeersut aamma Nordeco-meersut malinnititaasut

misileraaviusunukartassapput ukiumut marloriarlutik ukiut tamaasa. Tikeraarnerit akornanni peqataasut najukkami ilisimasanik katersuillutillu, misissuillutillu paasisanik avammut ingerlatitseqqittassapput. Peqataasut pilersaarut, aammalu Ilulissat peqataatinneqarnissaat nuannaarutiginerarpaat.

Finn-ip nassuiarpaa pilersaarutip taaguutaani oqaaseq "uppernarsaaneq" atorneqassasoq oqaaseq "nakkutilliineq" taarserlugu. "Nakkutilliineq" atorneqarpat kalaallisut paasineqassaaq "nakkutiginninneq" pineqartoq, tamannalu pissutaalluni pilersaarutip siunertaa paatsoorneqarsinnaavoq. Taamaattumik pilersaarut ima taaguteqalerpoq: "Pisuussutinik uumassusilinnik nalunaarsuineq" (Kalaallisut) aamma "Lokal dokumentation og forvaltning af levende ressourcer" (Qallunaatut). Pilersaarutip taaguutaata taamatut allanngortinneqarnissaa peqataasunit akuersorneqarpoq.

Pisuussutit uumassusillit. Isumalluutit sorliit pingaartuunersut oqallisigaarput. Isumalluutit sorliit piniartunit sunniuteqarfigineqartarsorineqarnersut. Uumasut sorliit nalunaarsussavagut. Pissutsit nalunaarsuinermit naammattoorneqartarumaartut. Qanoq iliortoqarsinnaava. Miluumasut nunamiutat, aalisakkat, miluumasut imarmiut, timmissat, sunnerneqartarnerat. Unikallarneq illoqarfimmiit peqataasut isumalluutit pingaaruteqartut suut nalunaarsorneqartariaqarnerat akunnerminni oqallisiginiarmassuk.

Ullumikkut aqutsinikkut ajornartorsiutit. Ullumikkut aqutsinikkut ajornartorsiutit suunersut oqallisigaagut. Qanoq ililluni uumasunik isumalluutinik alaatsinaanneq taamaattoq illoqarfimmi tamatumunnga tunngatillugu ajornartorsiutinut tunngatillugu ilisimasanik nukittorsaasinnaava. Isumaqtigiissutigineqarpoq pisuussutinik uumassusilinnik tamakkualu sunnerneqarnerannut tunngatillugu uppernarsaatissanik pissarsisoqartariaqarnissaa pingaaruteqarmat.

Periaatsit assigiinngitsut qanoq ingerlanneqarnissaat tullerijjaarneqarnerallu. Ilitsersuut malillugu tullerijjaarineq. Allannguutissatut siunnersuutit oqallisigineqarnerat.

- Immikkootoq siulleg: Nunaqarfinni tamani pinngortitaq pillugu siunnersuisoqatigiinik ataqtigiissaarisumillu toqqaaneq (Trin 1, natur ressource råd).
- Immikkoortut aappaat: Piniarnermit, aallaaniarnermit aalisarianermilu pisanik nalunaarsuiffimmut immersuisarneq (Trin 2, skemaer)
- Immikkoortut pingajuat: Pinngortitaq pillugu siunnersuisoqatigiit ataatsimiinneranni immersukkanik eqikkaasarneq (Trin 3, opsummer og fortolk skemaer)
- Immikkoortut sisamaat: Nunaqarfimmi aqutsisunut kommunimullu aqutsinissamik siunnersuusiorneq (Trin 4, foreslå forvaltningsinitiativer)
- Immikkoortut tallimaat: Nunaqarfimmi ukiumoortumik ataatsimeeqatigiinermi angusarineqartunik oqallisiginninneq (Trin 5, bygde/by-møde)
- Kommunimut atassuteqarneq qanorlu pissarsiat tusarliunneqartarnissaat

Aqagu ullaakkut sammisaqarnissap aaqqissuunneqarnera. Periaasissat misiligalerutsigit suut salliutillugit arajutsinaveersaassavagut? Ingerlatassat misissuataarneqarnerat. Paasissutissanik nalunaarsuineq paasissutissalu tamakkua killilersimaarniarnissaat. Sumiiffit suunerisa nassuiarneqarnerat.

Ilulissani misissuiffimmi periaatsinik 5. maj ullaap tungaa misileraaneq

Nalunaarsuinermi periaatsit misissuiffimmi misilerarneqarput angallat aalisariut angallatillu allat marluk atorlugit.

Ilulissami 5. maj unnukkut ataatsimiinnermit pingaarnersiukkat.

Immersugassat takusallu misissuataarneqarnerat. Peqataasut tamarmik ataasiakkaarlutik immersugassamik qanoq atuinertik oqaluttuaraat. Uumasut suut nalunaarsorneqarsimanersut. Sumi. Qassit. Sunniutit suusimanersut. Oqallisigineqarpoq inuit qassit immersugassanik immersuissanersut. Isumaqaatigiissutigineqarpoq peqataasut tamarmik immersugassanik immersuissasut – nalunaarsorneqartut assigiinngissuteqarajupput, taamaattuminguna peqataasut tamarmik takusaminnik nalunaarsuinissaat pingaartuusoq.

Qanoq akulikitsigisumik immersungassat atortarusuppisigit aammalu paasissutissanik alaannerusunik nalunaarsuinermit atortarniarpisigit? Peqataasunit kissaatigineqarpoq immersugassat peqataasunit tamanit sap.ak. tamakkiallugit piniariarnermi/aalisariarnermi/aallaaniarnermilu atorneqartassasut.

Nalunaarsuinermit immertsungassap misissuataarneqarnera aammalu uumassusillit /avatagiisit nalunaarsorneqartussat allattorsimaffianut nalilersiunissaq. Pisuussutit uumassusillit nalunaarsorneqartussat naqqissorneqarput. Aaqqissorneqareerluni inerner Bilag 1-imi takusinnaavat.

Sumiiffiit Ilulissat eqqaanni pingaarnerusut misissuataakkit. Misissuiffimmik misiliinerup nalaani taaguutit piniarfiillu pingaarnertit suuneri isumaqaatigiissutaasorujussupput. Eqqaamassavarpulli immami sumiiffinni assigiinngikkaluani taaguutit ilaat assigiittarmata. Ilaatigut feltkodit tassani atorneqarsinnaassapput. Ikittuinnarnili sumiiffiit taaguutaat assigiittarput.

Piniarnermut aalisarnermullu siunnersuisoqatigiissap aammalu pilersaarusiarnut aqutsisunngortussat suliassaasa uani misileeqqaarnermut tunngatillugu ataqaatigiissaarneqarsinnaanerit oqallisigineqarli. Kommunip Ilulissani piniarnermut/aalisarnermut siunnersuisoqatigiinnik pilersitsinissaq pilersaarutigaa. Siunnersuisoqatigiit taakkua sunarpiaq suliassarineraat suli erseqqissumik aaqqinneqanngilaq. Tamanna kommunip aamma piniartut/aalisartut kattuffiisa qaammatini aggersuni aaqqissorumaarpat. Massakkut peqataasugut Ilulissani misileraanissamut pilersaarut "Ilulissani isumalluutinut pinngortitamittunut siunnersuisoqatigiit" -nik taagorallarparput. Isumalluutit pinngortitamittut Ilulissanilu piniarnermut/aalisarnermut siunnersuisoqatigiinngorumaartut qanoq ataqaatigiinnissaat oqallisigineqartariaqassaaq siunnersuisoqatigiit sunarpiaq pisinnaatitaaffigissaneraat paasinarseriarpat.

Qaammatit pingasukkaartumik nalunaarusiassap aammalu qaammatip pingajussaanni aqutisoqatigiinni naapeqatigiinnermi imarisassaanik eqqartuinissaq – soorlu uumasoaqatigiit allannguuteqarnerat "nalinginnaasoq" allaavigalugu (nalinginnaasooq sunaava)? Eqikkaasumik immersugassap qaammatit pingasunngornerini ataatsimiittarnissani atugassap

siunnersuutigineqarnera misissuataarneqarpoq. Immersugassaq aaqqissuunneqareeripat peqataasunut nassiussuunneqarumaarpoq. Isumaqatigiissutigineqarpoq peqataasut ukiut tamaasa amerlassutsit siornaammat sumiiffinne assigiinngitsuni kvartalimi amerlassusiusimasunut naleqqiussuuttassagaat.

Pilersaarusiap agguattaarneqarnerisa saqqummiunneqarnerat eqqartorneqarnerallu. Pilersaarut umimmaat/tuttut timmissallu ineqarfiini erniortunik (taateraaf/mitit/imeqqutaallat/appat) kisitsinernut – aalisakkanullu atugassanik immikkut ittunik agguataarneqarpoq. Agguataarnerit taakkua misissuataarneqarput oqallisigineqarlutillu. Paasissutissat sukumiinerugaangata taava kisitsisimanerit uppernarnerusartussaapput. Isumaqatigiissutigineqarpoq peqataasut takusanik pisanillu nalunaarsuiffissat nalinginnaasut atuinnaarallassagaat.

Kina Ilulissani isumalluutunut pinngortitamiittunut siunnersuisoqatigiinne ataqatigiissaarisuussava? Peqataasut inuit marluk ilulissani isumalluutunut pinngortitamiittunut siunnersuisoqatigiinni peqatigiillutik ataqatigiissaarisuusussatut toqqarpaat, taakkualu tassa Mathias Knudsen aamma Niels Gundel. Qaasuitsup kommuniani attavigineqartartussat tassaapput Claus Jensen aamma Franz Pedersen, Ilulissat.

Ullorsiummik misissuineq siunissamullu susoqarnissaanut pilersaarusionerq (*Kalender og planlægning fremover*). Pissutsit arlallit isumaqatigiissutigineqarput qaammatinilu tulluuttuni pilersaarummi suliasat pilersaarusionerqarlutik, ataaniittut takukkit.

**Ilulissani eqqaanilu uppersaatissanut/aqutsinissamut pilersaarutip
piffissalersorneqarnera (Maj-September 2010)**

Pilersaarummik (Ilulissani isumalluutitut pinngortitamittunut siunnersuisoqatigiit)
ataqatigiissarisussat: Mathias Knudsen aamma Niels Gundel

Kommunimi attavisartagassaq: Claus Jensen

Piffissaq

Pisussaq

5. maj

Sumiiffimmi nalunaarsuinermi kvartalil siullesq
aallartippoq, peqataasut tamarmik sap.ak.
ataasiarlutik aalajangersumik
nalunaarsuisassapput

30. maj

Eqikkakkanik immersuiffissaq
malinnaatitanit Ilulissani misileraanissamut
ataqatigiissarisunut nassiunneqassaaq

Maj aamma juni

Kvartalimi siullermi sumiiffimmi
nalunaarsuineq ingerlavoq

Junimi sap.ak. kingulleq

Peqataasut tamarmik eqikkakkanik
immersuiffiliussapput

30. juni

Siullermeerluni kvartalimi ataatsimiinneq,
ataatsimoorluni eqikkaalluni immersuiffik
suliarineqassaaq.

1. juli

Eqikkaalluni immersuiffik kommunimut
(Claus Jensen), APNN (Nette Levermann),
KNAPK, aamma pilersaarummik
malinnaatitanut (Finn Danielsen
fd@nordeco.dk) nassiunneqassaaq

1. Juli

Sumiiffimmi nalunaarsuinermi kvartalil
aappaat aallartippoq

25. juli

Eqikkaalluni immersugaq pilersaarummik
malinnaatitaniit Ilulissanut
ilisimatitsissutigineqassaaq

Juli, august, september

Sumiiffimmi nalunaarsuinermi kvartalil
aappaat ingerlavoq

Septemberip naanera/oktoberip
aallartinnera

Pilersaarummik malinnaatitat
Ilulissanukassapput kvartalimoortumillu
ataatsimiinnermut nalunaarsuinernullu
peqataassallutik